

(2. VI. 2.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Bij de aanbieding van het wetsontwerp tot vaststelling van dit hoofdstuk wenscht ondergeteekende het volgende op te merken.

Inrichting der begrooting.

Nu in verband met de nieuwe salarisregeling van burgerlijke Rijksambtenaren voor nagenoeg alle takken van dienst schalen voor periodieke verhoogingen zijn vastgesteld, zijn de betrokken artikelen, waarop de salarissen van elk dier groepen zijn gebracht, onderverdeeld en wel een onderdeel voor de aanvangsalarissen en een onderdeel voor de periodieke verhoogingen terwijl voor eventueel toe te kennen buitengewone traktementsverhoogingen in den rang zoo noodig nog een derde onderdeel zal worden opgebracht.

Komen onder de betrokken artikelen ook traktementen van het militair personeel voor, dan is daarvoor mede een afzonderlijk onderdeel opgebracht.

Eene uitzondering op den algemeenen regel moest worden gemaakt ten aanzien van het artikel, waaruit de bezoldigingen van het loodspersoneel worden gekweten, aangezien het grootste gedeelte van dat personeel, en wel de hoogst bezoldigde categorieën niet wordt betaald met aanvangsbezoldigingen en periodieke verhoogingen.

Bijlagen. In bijlage B „Specificatie van de raming van verschillende posten, voorkomende in de Iste onderafdeeling der ontwerp-begrooting” komt niet meer voor de specificatie van de traktementen van den Secretaris-Generaal en verdere administratieve en technische ambtenaren, daar deze afdeeling gewijze en gespecificeerd zijn opgenomen onder art. 3a en b van den uitgewerkten en toelichtenden staat.

Personeel. Verschillende maatregelen welke in het belang van het personeel genomen werden, waren uitvloeisel van of hielden verband met den nog steeds voortdurenden toestand van mobilisatie. Zoo werd, waar vroeger aan het personeel eenige malen eene mobilisatietoelage voor eens werd toegekend, eene voortdurende toelage ingesteld. Voor het personeel der Marine-Reserve werd eene verhuiskostenregeling ingevoerd. Eene regeling kwam tot stand, ten doel hebbende officieren en onderofficieren ingeval zij eene vaste plaatsing aan den wal zonder vrije woning erlangen, geldelijk tegemoet te komen in de nadeelige gevolgen van den woningnood, welke op verschillende Marine-plaatsen heerscht. Voor het personeel beneden den rang van officier werden hoogere standsoldijen voor dienst binnen de keerkringen bepaald. Aan de hand van het rapport der daartoe ingestelde Staatscommissie werden de traktements- en soldijregelingen van het militaire personeel herzien en op nieuwe grondslagen vastgesteld, in verband waarmede hooger bedoelde mobilisatietoelage kwam te vervallen. Voortgegaan werd met het geleidelijk verleen van ontslag aan hen die over hun tijd dienen.

Eene regeling van het korps officier-vliegers werd in het leven geroepen, en in verband daarmede eene wettelijke voorziening getroffen betreffende de toepasselbaarheid van de Bevorderingswet voor de zeemacht 1902 op de officieren van dat korps.

De noodige maatregelen werden genomen voor de reconstructie van het korps mariniers en ter voorziening in den toevoer van eigen officieren voor dat korps.

Voor personeel van de handelsvloot werd de gelegenheid opengesteld om, zoolang die vloot niet meer uitvaart, bij de Marine in dienst te treden voor den tijd dat de militie buitengewoon onder de wapenen wordt gehouden.

Nieuwe aanbouw.

Op deze begrooting worden fondsen aangevraagd voor de voortzetting van den bouw van:

3 onderzeebooten O 9, 10 en 11	Memorie.
3 „ „ O 12, 13 en 14.	Memorie.
4 torpedobooten Z 1—4 (laatste termijn) . . . f	103 000
1 mijnenlegger (1917) (3de termijn)	736 750
1 „ „ (1918) (2de „)	436 750

tot een gezamenlijk bedrag van f 1 276 500
dat geheel ten laste van de Staatsbegrooting komt.

Voorts tot voortzetting van den bouw van:

Hr. Ms. kruiser <i>Java</i> (5de termijn) f	1 550 960
„ „ „ <i>Celebes</i> (3de „)	1 550 960
„ „ „ <i>Sumatra</i> 5de „)	150 960
4 onderzeebooten K IV, V, VI en VII (5de termijn) :	550 000
3 onderzeebooten K VIII, IX en X (3de termijn).	840 300
en 3 onderzeebooten K XI, XII en XIII (2de termijn).	500 000

tot een gezamenlijk bedrag van f 6 543 180
waarvan de helft ad f 3 271 590 hieronder nader gespecificeerd, komt ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië.

Totaal. f 7 819 680

Dit bedrag van f 7 819 680 komt tot de navolgende bedragen voor onder de begrotingsartikelen:

	Artikel 14 f	284 000
waarvan uit de Indische begrooting aan de middelen van Nederland wordt uitgekeerd f	135 000	
als voren.	2 375 000	„ 15 5 750 000
als voren.	676 440	„ 16 1 614 380
als voren.	85 150	„ 17 170 300
		„ 21 1 000
	f 3 271 590	f 7 819 680

zoodat feitelijk voor nieuwe aanbouw ten laste van de Staatsbegrooting blijft een bedrag van . f 4 548 090

Behalve genoemd bedrag van f 3 271 590 is in art. 27 nog een bedrag van f 375 000 begrepen, dat uit de Indische begrooting aan de Nederlandsche middelen wordt uitgekeerd.

Tot toelichting van de daarvoor in aanmerking komende hierboven genoemde posten diene het volgende:

Het heeft in de bedoeling gelegen den bouw van de onderzeebooten O 9, 10 en 11, waarvoor op de begrooting van het

Vide hoofdstuk 1917 als eerste termijn f 600 000 was uitgetrokken en op die van het loopende dienstjaar f 1 662 500 op te dragen aan eene daarvoor in aanmerking komende Nederlandsche scheepsbouwwerf, naar door de Fr. KRUPP A. G. „Germaniawerft” te Kiel te leveren plannen, waarin met de in den oorlog opgedane ervaringen rekening zou worden gehouden. Daar het niet is mogen gelukken eenigszins voldoende waarborgen te verkrijgen, dat de voor deze booten bestemde oliemotoren en andere belangrijke onderdeelen t.z.t. naar Nederland zouden mogen worden uitgevoerd, is het niet mogelijk geweest in 1917 voor den bouw een contract aan te gaan.

De onzekerheid of het in de tegenwoordige tijdsomstandigheden mogelijk zal blijken contracten te sluiten met voldoende waarborgen voor het maken van een begin van uitvoering in 1918 voor de onderzeebooten O 12, 13 en 14 leidde er toe het voor deze booten benodigde evenals voor de O 9, 10 en 11 voor Memorie op te brengen.

Door de groote moeilijkheden die werden ondervonden met het betrekken van onderdeelen voor turbines, zal het niet mogelijk zijn het op het loopende dienstjaar uitgetrokken bedrag van f 303 000 geheel aan de torpedoboten Z 1 t/m 4 te verwerken. Het geraamde overschot is daarom voor dienstjaar 1919 uitgetrokken.

Eindcijfer. Het eindcijfer van dit hoofdstuk der Staatsbegrooting is geraamd op een bedrag van f 40 010 122 ¹⁾ zijnde f 3 321 264 hooger dan het voor het jaar 1918 oorspronkelijk toegestane bedrag van f 36 688 858 ²⁾, waarbij de aandacht wordt gevestigd op de omstandigheid dat voor salarisverhoging van het militair- en burgerpersoneel, de Marinebegrooting voor het dienstjaar 1918 is verhoogd met een totaal bedrag van f 1 524 277. ³⁾

Rekening houdende met de inkomsten uit de begrooting welke verantwoord worden bij de Wet op de middelen moet het eindcijfer verminderd worden met een geraamd bedrag van f 468 122 als hieronder gespecificeerd tegen f 803 450 voor het dienstjaar 1918.

Bijdragen voor de opleiding van jongelieden geplaatst bij het internaat van adspirant-adelborsten bij de zeemacht	f 1 800
Bijdragen voor de opleiding van adelborsten bij het Koninklijk Instituut voor de Marine	38 800
Bijdragen voor de opleiding van adspirant-adelborsten en adspirant-machinisten	14 400
Opbrengst van den verkoop van Nederlandsche en West-Indische kaarten	900
Opbrengst van den verkoop van onbruikbare goederen	60 000
Gedeeltelijke terugstorting van gelden voor het inrichten en drijven van scheepstoko's	2 000
Opbrengst van loodsgelden	200 000
Bezoldiging van het personeel bij de verlichting welke ingevolge tusschen België en Nederland bestaande overeenkomst van 31 Maart 1866 (<i>Staatsblad</i> n°. 80) komt ten laste van België	11 122
Vergoeding door België van de kosten voor plaatsing, verplaatsing, herstelling en bijvulling van lichtboeien op de Wester-Schelde	39 100

¹⁾ Van dit bedrag komt f 3 646 590 ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië.

²⁾ Van dit bedrag komt f 3 884 250 ten laste van het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië.

Bij de wetten van 17 April 1918 (*Stbl.* 246), 15 Juni 1918 (*Stbl.* 367) en 17 Juni 1918 (*Stbl.* nos. 402, 399 en 398), verhoogd respectievelijk met f 1 500 000 (duurtebijslag), f 360 277 (salarisverhoging van 's Rijks ambtenaren) f 1 164 000 (salarisverhoging van het militair personeel der zeemacht) f 8 925 000 (buitengewoon krediet), f 576 (kosten abonnement spoort ten behoeve van den Minister). Bovendien aangevraagd en sedert aangenomen f 27 500 (duurtebijslag op pensioenen, weduwen zeeofficiëren enz.

Opbrengst wegens het weghalen der spoeling en van den afval van levensmiddelen in de marinedirecties te Willemsoord en Middelburg en het Marine-etablisement te Amsterdam . . . *pro memorie* ¹⁾

Opbrengst van rechten van zegel, registratie leges, zoomede van invoer- en accijnzen . . . f 100 000

f 468 122

ten gevolge waarvan het eindcijfer voor 1919 te stellen is op f 39 542 000 tegen f 35 885 408 voor 1918 zijnde f 3 666 592 meer.

Gesplitst in militaire en niet militaire uitgaven werd voor het dienstjaar 1918 toegestaan en werd voor het dienstjaar 1919 aangevraagd:

Militaire uitgaven	f 32 610 432	f 34 731 651
Niet „ „	3 998 426	5 218 471
Onvoorzien	60 000	60 000
	f 36 688 858	f 40 010 122

Tot nadere aanwijzing van deze cijfers moet in eene vergelijking getreden worden van de op de verschillende afdelingen van de begrooting voor het dienstjaar 1918 toegestane bedragen met de op de zelfde afdelingen aangevraagde sommen voor 1919 waartoe verwezen wordt naar de gegevens voorkomende onder de verschillende onderafdeelingen der begrooting.

Tot toelichting der *hoogere* bedragen welke op verschillende afdelingen van dit hoofdstuk zijn aangevraagd wordt verwezen naar de mededeelingen vervat in deze Memorie en naar de toelichtingen in den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat, behorende bij de raming van kosten.

Vergelijking van de militaire uitgaven voor het dienstjaar 1919 met die van het dienstjaar 1918, doet zien dat de militaire uitgaven tot een bedrag van f 2 101 219 hooger zijn geraamd.

Deze hoogere raming vindt in hoofdzaak haar oorzaak in de omstandigheid dat voor de navolgende posten meer moest worden uitgetrokken:

Bezoldiging militair en burgerpersoneel in verband met de toegestane positieverbetering	f 1 785 219
Aanschaffing van materialen enz.	223 775
Aanschaffing geschut	1 030 134
„ voortstuwingsmiddelen	207 500
Arbeidsloonen in verband met meerdere sterkte personeel Rijkswerven	100 275
Steenkolen	128 000
Kosten buitenslands	85 040
Onderhoud gebouwen	73 800
Aanschaffing werktuigen	19 000
Kosten luchtvaartdienst	850 000
Traktementen en soldijen in verband met hooger geraamde sterkte personeel der vloot	345 000
Spaarpremiën	24 000
Kosten voeding en bakkerij	299 800
Materieele uitgaven voor de opleiding	101 279
Kosten verpleging	27 510
Reis- en verblijfkosten	25 000
Gratificatiën (weduwen)	15 000
Zieken en verwondengelden	22 500

f 5 302 832

Waartegen o. m. lager geraamd worden:

Aanbouw bij particulieren	f 3 806 000
Aanschaffing torpedo's	9 100
	3 815 100
	f 1 547 732

¹⁾ Met het oog op den te verwachten maatregel dat de spoeling afkomstig van Hr. Ms. oorlogsschepen enz. eerlang zal moeten worden afgegeven aan de Commissie van Toezicht op de bereiding van veevoeder, kunnen voor 1919 bedragen voor de vergunning tot het weghalen dier spoeling niet worden geraamd en is deze post voor 1919 „Pro Memorie” uitgetrokken.

Voor de verschillende werken wordt aangevraagd:

te *Willemsoord*:

Pyrotechnische werkplaatsen (4de gedeelte) . . f	200 000
Zweninrichting (3e gedeelte)	75 000
Stoomwerktuigkundig laboratorium met ketel- huis Kon. Instituut voor de Marine (2e gedeelte)	25 000
Ketelmakerij (idem)	35 000
Gymnastieklokaal	25 000
Torpedo-atelier	20 000
Verspermijnenmagazijn (1e gedeelte).	100 000
Laadstation voor den onderzeedienst.	1 000
Barak voor besmettelijke zieken	35 000
Adspirantenschool en internaat te Dordrecht (2e gedeelte)	250 000
Verspermijnenmagazijn te Veere (3e gedeelte) .	225 000
Marinierskazerne te Rotterdam (1e gedeelte) .	1 000
Marinekazerne te Amsterdam (1ste gedeelte) .	50 000
Verificatiegebouw te Leiden	1 500
	f 1 043 500

tegenover f 658 500 voor 1918, derhalve meer voor 1919
f 385 000.

1ste AFDEELING.

Militaire uitgaven.

1ste Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 806 256 tegen
f 618 851 voor 1918 op de 1ste onderafdeeling toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat
nader verklaard is een gevolg van hoogere raming van:

Art. 4. Bezoldiging van den Minister . . . f	6 000
Art. 3a, b en c. Bezoldiging ambtenaren bij het Departement	85 400
Art. 5. Bureau en lokaalbehoeften (Departement)	5 700
Art. 6. Traktementen enz. van het personeel van den Marinestaf	41 753
Art. 7. Traktementen van het militair per- soneel bij 's Rijks werven	21 588
Art. 8a en b. Kosten korps ingenieurs . . .	12 598
Art. 9a en b. Bezoldiging ambtenaren werven	14 615
Art. 10. Bureau- en lokaalbehoeften (werven)	5 000
Art. 11a, b en c. Bezoldiging personeel in- spectie zeeinstrumenten	2 227
Art. 12. Onderhoud verificatiegebouw . . .	2 300
Art. 13. Reis- en verblijfkosten	5 500

terwijl wordt ingevoegd een nieuw art. 2 abon-
nement spoor 1e klasse ten behoeve van den
Minister welke post niet voorkwam in de wet
tot vaststelling van het VIDE Hoofdstuk der
Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1918, doch
waarvoor het eerst gelden zijn toegestaan bij de
wet van 17 Juni 1918 (*Staatsblad* n°. 398)

624

f 203 305

waartegenover staat eene lagere raming van:

Art. 4. Bezoldiging officieren enz. (Departement) met	15 900
Blijft meer . . . f	187 405

Hierbij wordt aangeteekend dat de vermindering ad f 15 900 op art. 4 slechts schijnbaar is, daar zij het gevolg is van de omstandigheid dat in deze ontwerp-begroting op dit artikel alleen zijn uitgetrokken de traktementen en toelagen van de officieren en onderofficieren geplaatst bij het Departement, terwijl de bezoldigingen van de ingenieurs, technische ambtenaren en tekenaars geplaatst bij het Departement, welke in 1918 onder bedoeld artikel waren opgenomen, nu zijn overgebracht naar art. 3a en b.

Art. 9.

Hoofdcammiezen bij 's Rijks werven.

Tot dusverre waren de functiën van chef de bureau bij de verschillende afdelingen van 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam opgedragen aan de commiezen, deel uitmakende van het administratieve personeel bij die inrichtingen.

Ten gevolge van de invoering der bedrijfsboekhouding zijn omvang en verantwoordelijkheid van die ambtenaren, werkzaam in de afdelingen boekhouding, en, voor zooveel Amsterdam betreft, in de afdeling, waaronder de boekhouding behoort, in die mate toegenomen, dat het gewenscht wordt geacht de commiezen, chef de bureau te Willemsoord en Amsterdam te bevorderen tot den rang van hoofdcammies. Dit is mede het geval ten aanzien van den commies, chef de bureau bij de Afdeling Centrale Magazijnen van kleeding en levensmiddelen te Amsterdam van wiens toewijding en ijver, vooral onder de tegenwoordige omstandigheden, de goede gang van zaken in hooge mate afhankelijk was.

Scheepsbouwkundige opzichters.

Ten gevolge van een in de laatste jaren steeds toegenomen gebrek aan ingenieurs der marine, waaraan, naar verwacht wordt, binnen niet te langen tijd, eenigszins zal worden tegemoet gekomen, deed zich de wenschelijkheid gevoelen hen te ontlasten van verschillende werkzaamheden die verricht konden worden door personen, die den cursus eener middelbare technische inrichting hadden doorlopen, na enkele jaren in de particuliere nijverheid als opzichter of in dergelijke betrekking te zijn werkzaam geweest. Van de bekwaamheden der ingenieurs zou dan meer partij kunnen worden getrokken tot het verrichten van diensten, welke met hunne wetenschappelijke opleiding overeenkomen.

Een en ander had tot gevolg dat bij wijze van proef twee personen werkzaam zijn gesteld, die aan de middelbare technische school te Dordrecht het einddiploma voor scheepsbouwkunde verwierven, aan wie de toezegging van een definitieve benoeming, nadat de daarvoor aan te vragen gelden zouden zijn toegestaan, is gedaan, nadat van hunne geschiktheid en bekwaamheid zal zijn gebleken.

Ten einde die aanstelling c. q. te kunnen voorstellen worden op deze begroting fondsen aangevraagd voor twee scheepsbouwkundige opzichters, wier aanvangsbezoldigingen zijn te stellen op f 1600 's jaars, met tweejaarlijksche verhoogingen van f 200 tot een maximum is bereikt van f 3000 's jaars.

Photograaf en teekenaar bij den Marineluchtvaartdienst.

Bij de uitbreiding, die de Marineluchtvaartdienst gaandeweg ondervindt, en waarvan ook de tegenwoordige begroting de blijken draagt, doet zich de behoefte gevoelen aan een beroeps-fotograaf. Bij het maken van vliegtochten voor verkenning van waterwegen, stellingen enz. is het toch dikwijls noodig, dat hetgeen verkend wordt, ook in beeld wordt gebracht, voor welk doel in de voornaamste plaats de fotografie in aanmerking komt. Ten einde de opnamen te verrichten en uit te werken, alsmede het verder voor deze werkzaamheden noodige personeel op te leiden en daarop toezicht te houden, komt het gewenscht voor zoodanigen photograaf voor vast aan dien tak van dienst te verbinden.

Waar het hier betreft een speciaal vak, waarvoor geschikt en bekwaamheid vooraf ten volle moeten bewezen zijn, terwijl

ook de zekerheid moet bestaan, dat de te benoemen persoon lichamelijk ten volle geschikt is voor de hem op te dragen diensten, onder zeer bijzondere omstandigheden, moest eene tijdelijke tewerkstelling aan eene definitieve benoeming voorafgaan.

Zoodanige benoeming zal, na aanneming der Marinebegroting, plaats hebben op een aanvangsbezoldiging van f 2200 's jaars, terwijl deze door vier tweejaarlijksche verhoogingen op een maximum van f 3000 's jaars zal worden gebracht.

Met betrekking tot den teekenaar, wiens aanstelling bij genoemden tak van dienst wordt voorgesteld, zij medegedeeld, dat zich de behoefte doet gevoelen aan een voldoende ontwikkeld technisch persoon, die in staat is tot het in teekening brengen van uit te voeren reparatiën aan vliegtuigen, motoren en onderdeelen.

Zijne aanstelling zal kunnen geschieden op gelijken voet, als waarop de teekenaars der 1ste klasse bij 's Rijks werven worden te werk gesteld.

IIde Onderafdeeling.

Het totaal deze onderafdeeling bedraagt f 21 407 555, tegen f 22 050 721 bij de onderafdeeling der begroting over 1918 toegestaan.

Het verschil, voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard, is een gevolg van *hoogere* raming van:

Art. 14. Aanschaffing van materialen . . .	f 223 775
Art. 16. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van geschut, projectielen enz. .	1 030 134
Art. 18. Aanschaffing en herstelling van scheepsstoomwerktuigen.	207 500
Art. 19. Aanschaffing van steenkolen . . .	128 000
Art. 20. Kosten buitenlands gemaakt tot herstelling van schepen enz.	85 040
Art. 21. Bezoldigingen en toelagen van beambten en werklieden	100 275
Art. 22. Reis- en verblijfkosten ten dienste van het materieel, enz.	2 500
Art. 23. Aanbouw, aanschaffing of aankoop van gebouwen enz.	385 970
Art. 24. Onderhoud en herstelling van gebouwen en.	73 800
Art. 25. Aanschaffing en herstelling van werktuigen op de werven	19 000
Art. 27. Kosten in verband met den marine-luchtvaartdienst	850 000
terwijl in de wet tot vaststelling van het Vide Hoofdstuk der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1918 nog niet voorkwam de post „Bijdrage in de kosten van een aerodynamisch laboratorium”, waarvoor het eerst gelden zijn toegestaan bij de wet van 17 Juni 1918 (<i>Staatsblad</i> n°. 399) en waarvoor thans wordt uitgetrokken . . .	46 125

Totaal *meer* . . . f 3 172 119

waartegenover staat eene *lagere* raming van:

Art. 15. Aanbouw bij particulieren	f 3 806 000
Art. 17. Aanschaffing, wijziging, onderhoud en herstelling van torpedo's, lanceerinrichtingen enz. .	9 100
Art. 26. Kosten in verband met de defensie	185
Totaal <i>minder</i> . . .	3 815 285
Blijft <i>minder</i> . . . f	643 166

Uit het vergelijkend overzicht betreffende de sommen voor deze onderafdeeling thans aangevraagd en voor 1918 toegestaan, als bijlage A bij deze Memorie gevoegd, blijkt dat:

voor aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedobewapening wordt gevraagd f 7 819 680 zijnde f 3 509 320, minder dan voor 1918 werd toegestaan,

voor herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst, inrichtingen actieve zeemacht draadloze telegraphie f 4 862 140, zijnde f 1 004 490 meer dan voor 1918 werd toegestaan,

voor aankoop, aanmaak, herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad f 1 204 500 zijnde f 151 250 meer dan voor 1918 werd toegestaan,

voor aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage projectielen, handwapenen, torpedo's enz. behalve voor nieuwe schepen f 1 363 690 zijnde f 468 921 minder dan voor 1918 werd toegestaan,

voor algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam f 783 500 zijnde f 90 625 meer dan voor 1918 werd toegestaan,

voor algemeenen dienst, werktuigen, gebouwen, enz. is thans f 1 343 020 zijnde f 472 770 meer aangevraagd dan voor 1918 werd toegestaan, en

voor defensie en mobilisatie en den luchtvaartdienst is f 4 031 025 zijnde f 1 615 940 meer aangevraagd dan voor 1918 voor deze diensten werd toegestaan.

Wordt bij de vergelijking van de raming voor 1919 en het voor 1918 toegestaan bedrag in aanmerking genomen het deel, dat ten laste van de Indische begroting zal komen of komt, dan wordt het voor 1919 ten laste der Staatsbegroting, aangevraagde bedrag f 17 760 965 tegenover f 18 166 471 voor 1918 toegestaan, een verschil in *minder* derhalve van f 405 596, terwijl, wordt het bedrag voor nieuwen aanbouw voor 1919 aangevraagd en voor 1918 toegestaan van de totalen der IIde onderafdeeling afgetrokken voor de verdere behoeften overblijft f 13 587 875 voor 1919, tegenover f 10 721 721 voor 1918, of meer f 2 866 154. Het voor 1919 meer aangevraagde boven het bij de begroting voor 1918 oorspronkelijk toegestane bedrag is hoofdzakelijk een gevolg van de meerdere behoefte voor den luchtvaartdienst tot een bedrag van f 2 038 425 (n.l. f 700 000 voor artilleriedoeleinden en f 1 338 425 voor den eigenlijken luchtvaartdienst), de hoogere kosten voor gebouwen f 460 000 en voor het overige voor de voorziening in de verdere in de begroting voorkomende behoeften.

Art. 14.

Met betrekking tot den onder art. 14, A, XIII, 1, uitgetrokken post van f 80 000 voor antimijnentuigen en royalty moge het navolgende worden aangeteekend:

In verband met het mijnengevaar is het wenschelijk schepen, welke zich in of nabij de met mijnen bestrooide terreinen moeten ophouden, van eene beschermingsinrichting tegen mijnen te voorzien.

Het thans aangevraagde bedrag strekt om dergelijke inrichtingen aan te koopen of aan te laten maken en om, wanneer het geotrooieerde inrichtingen betreft, het recht van aanmaak en gebruik te koopen.

Art. 21. Nieuwe gebouwen.

Met betrekking tot de onder dit artikel aangevraagde nieuwe bouwwerken moge het volgende worden vermeld:

Gymnastieklokaal te Willemsoord.

Gedurende de jaren, dat de thans bestaande gymnastiekschool in gebruik is, heeft de ondervinding uitgewezen, dat aan de inrichting der school verschillende bezwaren zijn verbonden, waaraan behoort te worden tegemoet gekomen.

Die bezwaren zijn van den volgende aard:

1°. Aangezien slechts over één lokaal kan beschikt worden komt het meermalen voor, dat tegelijk gymnastiekonderwijs wordt gegeven met de lessen in schermen, boksen of worstelen, of wel tegelijkertijd scherm- en bokslessen.

Het gelijktijdig onderricht in verschillende vakken komt ten nadeele van het onderwijs, zoodat het noodig wordt geacht, door het bijbouwen eener schermzaal, den toestand te verbeteren.

2°. Er is thans slechts één douchekamer voor officieren en schepelingen aanwezig.

Bij de toeneming van het aantal personen van beide categorieën, dat sport in de school beoefent, doet zich de behoefte aan twee douchekamers gevoelen, waarvan één voor officieren en één voor schepelingen kan worden bestemd.

3°. Dagelijks doet zich de leemte gevoelen, dat geen leeraarskamer en geen vertrekken aanwezig zijn, waar de aan de school verbonden officieren zich desgewenscht kunnen terugtrekken.

Voorts is de wenschelijkheid gebleken, ten einde de springoefeningen in den winter te kunnen voortzetten, te kunnen beschikken over een eenvoudig springlokaal, waarbij zij aangegeekend, dat het maken van een springbak in de gymnastiekzaal wel is waar mogelijk zou zijn, doch dit om reden van hygiënischen aard, t. w. stofvorming, ten sterkste moet worden ontraden.

Waar de beoefening van gymnastiek en sport, op de daarvoor meest geschikte wijze, in hooge mate bevorderlijk is aan de lichamelijke ontwikkeling van het personeel, waarnaar in de laatste jaren met goeden uitslag gestreefd is, is het wenschelijk aan de genoemde bezwaren tegemoet te komen hetgeen in verband met de daaraan verbonden kosten geleidelijk zal moeten geschieden. Gerekend wordt dat met de wijziging een uitgaaf van f 75 000 gemoeid zal zijn; een bedrag van f 25 000 is op deze begroting aangevraagd.

Verbetering van het torpedo-atelier te Willemsoord.

De kade bij het torpedo-atelier verkeert in zoodanigen staat van verzakking, dat afdoende voorziening, ter voorkoming van meer uitgebreide herstelling, dringend noodzakelijk is, terwijl van de gelegenheid tevens ware gebruik te maken om de rails aan de kade, die nu *boven* den beganen grond liggen, zoover te doen zakken, dat zij met de straatsteenen gelijk komen.

Deze en andere kleinere voorzieningen, die in het atelier moeten worden aangebracht, eischen eene som van f 20 000.

Uitbreiding van het verspermijnenmagazijn te Willemsoord.

Ten einde het aantal verspermijnen, waarvan de aanschaffing bij deze en volgende begrotingen zal worden voorgesteld, te kunnen bergen — betreffende het aantal daarvan kunnen geen mededeelingen worden gedaan — is het noodig het bestaande magazijn uit te breiden. Voor dat doel wordt om te beginnen een bedrag van f 100 000 aangevraagd.

Laadstation voor den onderzeedienst te Willemsoord.

Door de geleidelijke uitbreiding van de vloot van onderzeeboten doet zich de behoefte gevoelen aan eene gelegenheid aan de Buitenhaven te den Helder tot het leveren van samen-geperste lucht en tot het laden van accumulatoren-batterijen. Het ligt in het voornemen eerst tot den bouw, die op f 100 000 geraamd wordt over te gaan, wanneer de prijzen der benoedigde werktuigen en andere onderdeelen meer normaal zullen zijn. De bedoeling van het thans uitgetrokken bedrag is in beginsel de goedkeuring voor den bouw te mogen ontvangen.

Bouw barak voor besmettelijke ziekten te Willemsoord.

Te Willemsoord bestaan thans ter opneming van lijders aan besmettelijke ziekten twee barakken, n.l. een steenen barak, die evenwel te klein is, om bij voorkomende plaatselijke epidemieën in de behoefte te voorzien;

en een houten barak, die, hoewel nog bruikbaar wanneer de voorgaande geheel in beslag is genomen, langzamerhand teekenen van verval begint te vertoonen, waarmede rekening dient te worden gehouden, wil men niet plotseling voor een noodtoestand komen te staan.

Waar nu de steenen barak in aanmerking moet komen voor verbetering en voorzien moet worden van meer moderne inrichtingen ter bevordering der hygiëne, die, bij behandeling van besmettelijke ziekten, zulk een voornaam rol speelt, wordt de vervanging van beide barakken door één barak, voldoende aan de in den tegenwoordigen tijd aan zoodanige inrichting te stellen eischen, noodig geacht.

Op artikel 23 is voor dat doel een bedrag van f 35 000 uitgetrokken.

Verbouwing van de Marinekazerne te Amsterdam.

Door het aanbrengen van meerdere verbeteringen in de Marinekazerne te Amsterdam waarvoor de fondsen bij de begrotingen van 1917 en 1918 werden toegestaan, is tegemoet gekomen aan verschillende klachten betreffende de bewoonbaarheid van dat gebouw. Toch is de toestand, waarin het geheel verkeert, van dien aard, dat nog belangrijke sommen noodig zijn om een aan matige eischen voldoende geheel te verkrijgen.

Hoewel daardoor verschillende hoofdgebreken van het oude gebouw niet worden weggenomen, wordt gemeend dat tot de bedoelde voorzieningen, waaronder een nieuw trappenhuis, nieuwe lucht- en lichtverdeling, nieuwe vloeren, een nieuwe kap en centrale verwarming, moet worden besloten, met het oog op het feit dat dit gebouw eerlang weer zal worden bestemd voor de kazerneering van ongeveer 500 onderofficieren en manschappen van het korps mariniers.

Een voor de verbouwing opgemaakt voorontwerp raamt de kosten op f 325 000, waarvan de eerste termijn ad f 50 000 voor 1919 is aangevraagd.

Wordt de kazerne weder uitsluitend door de mariniers betrokken, dan ontstaat de noodzakelijkheid het te Amsterdam verblijvende marinepersoneel (monteursopleiding enz.) elders op het marine-etablissement onder dak te brengen, waartoe t. z. t. de gelden op de begroting zullen worden gebracht.

Aankoop van een terrein en bouw van een Marinehospitaal te Middelburg.

Door de verplaatsing van den zetel van het Commandement der Marine van Hellevoetsluis naar Middelburg, de permanente stationneering van oorlogsbodems te Vlissingen en de oprichting van vliegkampen te Veere en Souburg, verdient het overweging in de nabijheid van Middelburg over te gaan tot den bouw van een Marinehospitaal.

Aangezien deze aangelegenheid voor het oogenblik niet van zoo dringenden aard is, dat reeds nu met den bouw een aanvang zou moeten worden gemaakt, terwijl het onderzoek naar terreinen, waar het hospitaal zou kunnen worden geplaatst, nog niet beëindigd is, komt het voldoende voor den post voor Memorie uit te trekken, met de bedoeling, wanneer de plannen een vasteren vorm hebben aangenomen, daarop terug te komen.

Huur van kaden enz. te Vlissingen.

De stationneering van een deel der zeemacht te Vlissingen, maakte het, wat betreft het in orde brengen van een torpedo-bootstation te dier plaatse, noodig, dat tijdelijk gebouwen werden opgetrokken of ingericht, waar bureaux, werkplaatsen, bergplaatsen, enz. gevestigd konden worden, en dat ligplaatsen voor schepen werden gereed gemaakt in afwachting van een later aan te leggen marinehaven. De daarvoor gedane uitgaven zullen in de aanvraag van het buitengewoon krediet over het 2de halfjaar 1918 worden begrepen.

De grond, de kaden, de loodsen voor bovenbedoelde bestemming en een sportterrein, waaraan de gemeente Vlissingen een bedrag van circa f 110 000 ten koste legde, behooren aan die gemeente. Deze bedong voor het uitsluitend gebruik daarvan

door de Marine eene jaarlijksche vergoeding van f 750 en voor het medegebruik van het sportterrein f 250 's jaars; dit totaal bedrag van f 1000 is in art. 23 opgenomen.

Marinierskazerne te Rotterdam.

Het mag als een bekend feit worden aangemerkt, dat de Marinierskazerne te Rotterdam, gelegen aan het Oostplein, zoowel uit het oogpunt van inrichting, als door het gebrek aan oefeningsterrein in de onmiddellijke nabijheid, niet voldoet aan de eischen, die men aan zulk eene inrichting stelt. Werd in dien toestand berust en getracht op verschillende wijzen de bewoonbaarheid te verbeteren, nu door de Regeering besloten is, als gevolg van de reorganisatie van het korps mariniers, een grooter deel van dat wapen te Rotterdam in garnizoen te leggen, kan deze toestand niet langer worden bestendig, en is zij er op bedacht geweest, naar terreinen om te zien, waar een nieuwe kazerne zou kunnen worden gebouwd.

Hoezeer het overleg met het Gemeentebestuur van Rotterdam betreffende het beschikbaar stellen van een voor den bouw eener kazerne geschikt terrein en de voorwaarden, waarop dit zal geschieden, nog niet beëindigd is, mag de hoop worden gekoesterd dat daaromtrent overeenstemming zal worden verkregen.

Van de terreinen, die voor den bouw eener kazerne in aanmerking zouden kunnen komen, werd de voorkeur gegeven aan een omstreeks 4,5 H.A. groot stuk grond in den ouden Mathenesserpolder, boven een terrein aan de Dordtsche laan, groot 6 H.A.

Laatstgenoemd perceel bezuiden de Maashaven gelegen, hoewel voldoende ruimte biedende voor kazerne met oefen-, sport- en gymnastiekterreinen, en met zijn vele naar het zuiden loopende wegen gelegenheid gevende tot velddienst-oefeningen, is uit een oogpunt van communicatie met de stad en den grooten afstand van daar, minder aanbevelenswaard.

Hoewel het terrein in den Mathenesserpolder oogensijnlijk ver uit het hart der stad ligt, is aan te nemen, dat hier binnen enkele jaren een bevolkte wijk van Rotterdam zal groeien. In aanmerking nemende, dat deze stad zich hoofdzakelijk naar het westen uitbreidt. Op enkele minuten afstand bevinden zich zeer goede woningen aan den Schiedamschen weg, terwijl vele arbeiderswoningen ontworpen of in aanbouw zijn.

Er is voldoende ruimte om een aan de eischen beantwoordende kazerne voor 600 man met bijbehorende oefen- en sportterreinen te kunnen bouwen. Aannemende, dat door de Gemeente Rotterdam het laatsbedoelde terrein met den Staat zal worden geruild tegen de tegenwoordige kazerne, blijft over de bouw eener nieuwe kazerne, waarvan de kosten naar voorloopige raming op f 975 000 worden gesteld. Een eerste termijn ad f 1000 wordt bij deze begrooting aangevraagd.

Art. 27. Marineluchtvaartdienst.

Bij het opmaken van deze begrooting is het standpunt ingenomen, dat ook na dezen oorlog de marineluchtvaartdienst een onafscheidelijk deel behoort te wezen van de marine, zoowel hier te lande als in de koloniën.

Het laat zich aanzien, dat een belangrijk deel van de taak der marine bij de verdediging van moederland en koloniën zal worden ingenomen door het luchtvaartwapen. Is het in het algemeen noodig dat het marinematerieel hetwelk in verband met den korten tijd, waarbinnen actie van over de zee verwacht kan worden, steeds voor oogenblikkelijk oorlogsgebruik gereed zij, voor den luchtvaartdienst, die de marine met hare steunpunten en voorraden bij mobilisatie, zoowel door ver uitgestrekte verkenningen als door een krachtig plaatselijk optreden, zal moeten beschermen tegen onverhoedsche aanvallen uit de lucht, geldt zulks nog in sterkere mate. Daartoe zal geschikt moeten worden over een aantal zeevliegtuigen en landvliegtuigen, de eerste verdeeld over de verschillende zeevliegkampen, de tweede over de twee marinestellingen.

Het benodigde aantal (mededeeling van getallen komt onder de tegenwoordige omstandigheden niet wenschelijk voor) zou geleidelijk kunnen worden bereikt, door de aanschaffing te verdeelen over drie jaren, n.l. 1919, 1920 en 1921 in aansluiting met datgene, waarvoor reeds gelden zijn toegestaan, zoodat thans fondsen worden aangevraagd voor een gedeelte van het nog ontbrekende materieel. Na 1921 zal dan jaarlijks een bedrag van ongeveer f 3 500 000 noodig wezen, grooter of kleiner, afhankelijk van den door de ondervinding aan te geven levensduur en veroudering van het materieel, de aan het materieel te stellen eischen en de al of niet vermindering der thans bijzonder hoge prijzen.

De hier aangegeven gedragslijn houdt verband met de momenteele inzichten, en met eventueelen vredestoestand vanaf 1919. Houdt de oorlogstoestand aan, dan zal een zoo geleidelijke uitbreiding niet verantwoord zijn, en zal sneller moeten worden aangeschaft, waarbij rekening moet worden gehouden met den vereischten tijd, waarin personeel kan worden opgeleid. De voor die snellere uitbreiding benodigde gelden kunnen dan worden aangevraagd bij buitengewoon krediet.

Bij deze begrooting worden tevens aangevraagd gelden voor de aanschaffing van mitrailleurs ten bedrage van f 700 000 en voor de aanschaffing van vliegtuigmaterieel voor den marineluchtvaartdienst in Oost-Indië, ten bedrage van zeventienhonderd en vijftig duizend gulden, van welk laatste bedrag de helft uit de Indische begrooting aan de middelen van Nederland wordt vergoed.

In overleg met den Minister van Koloniën is besloten dat ten opzichte van het vliegtuigmaterieel voor den marineluchtvaartdienst in Oost-Indië zal worden gevolgd dezelfde gedragslijn, als die, welke, in afwachting van de totstandkoming der Vlootwet, is gevolgd voor het drijvend materieel der marine, zoodat de kosten daarvan over de beide begrotingen worden verdeeld, terwijl de inrichtingen aan den wal, als vliegkampen, herstellingsinrichtingen enz., alsook de herstelling en het onderhoud van het vliegtuigmaterieel zullen komen geheel ten laste van de begrooting van Nederlandsch-Indië.

De uitbreiding, die in de laatste jaren de luchtvaartdienst heeft ondergaan, gepaard aan den korten levensduur en de veelvuldige herstellingen van vliegtuigen enz. maakt het noodig de beschikking te erlangen over belangrijke bedragen. Onder artikel 14 is voor dat doel, voor de aanschaffing van stations voor draadloze telegrafie voor vliegtuigen, zoomede voor onderhoudskosten van vliegkampen met terreinen onder eigen beheer op een bedrag gerekend van f 540 000, terwijl voor onderhoudskosten van deze laatsten, uit te voeren door particulieren, een bedrag van f 17 300 in art. 24 is opgenomen.

IIIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 8 886 460 tegen f 6 377 786 voor 1918 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard, is een gevolg van hoogere raming van:

Art. 28. Kosten van het personeel der actieve zeemacht, bestaande in traktementen, soldijen en toelagen f 1 870 000

Art. 29. Verblijfstoelagen van militaire attaché's 4 500

Art. 30. Kosten verband houdende met aanneming en reëngement 24 000

Art. 31a, b, c. Personeel Koninklijk Instituut voor de Marine. 59 743

Art. 31d. Materieel voor het Koninklijk Instituut voor de Marine. 20 901

Art. 32a. Personeel adspirantenschool 6 802

Art. 33b. Materieel adspirantenschool 40 378

Art. 34a, b, c. Personeel bij de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden. 4 260

Art. 34d. Materieel bij de Kweekschool te Leiden	8 715
Art. 35a, b, c. Personeel bij de opleidingen niet elders genoemd	9 382
Art. 35d. Materieel bij de opleidingen niet elders genoemd	31 285
Art. 37. Subsidie ten behoeve van studenten in de geneeskunde en premien aan artsen bij opleiding en benoeming tot officier van gezondheid bij de Marine	11 920
Art. 38. Reis- en verblijfkosten voor leden van examen-commissiën	2 000
Art. 39. Kosten van voeding	293 000
Art. 40a, b, c. Personeel voor de Marinebakkerij	1 732
Art. 40d. Materieel voor de Marinebakkerij	6 800
Art. 41a, b, c. Traktementen personeel hospitalen	57 091
Art. 42. Onderhoud enz. van gebouwen ten dienste der verpleging	6 355
Art. 43. Kosten van verpleging	27 510
Art. 45. Reis- en verblijfkosten ten behoeve der actieve zeemacht	15 000
Art. 46. Subsidien voor het inrichten en drijven van toko's	3 000
Art. 47. Druk- en bindwerk ten behoeve der actieve zeemacht	3 000
terwijl wordt ingevoegd een nieuw artikel 32. Kosten voor de hogere vorming van zeeofficieren	6 300
	f 2 513 674
waartegenover eene lagere raming van:	
31d. Kosten van het internaat van adspirant-adelborsten te Dordrecht	5 000
Blijft meer	f 2 508 674

Art. 32. Hogere vorming van zeeofficieren.

Reeds lang werd de noodzaak gevoeld de gelegenheid te openen tot hogere vorming van zeeofficieren; tot dusverre stuitte dit af op bezwaren van personeelen aard. Waar het evenwel niet te voorzien is, hoe lang de tegenwoordige omstandigheden nog zullen duren, is ondergeteekende van oordeel, dat de bestaande bezwaren moeten wijken voor het genoemde groote belang. Het ligt in de bedoeling de hogere vorming van zeeofficieren te doen plaats hebben in nauw verband met de Hogere Krijgsschool, in dien zin, dat een belangrijk gedeelte van het programma, dat wordt gevolgd aan de Hogere Krijgsschool door de officieren der marine, gezamenlijk met die der landmacht, zal worden doorlopen, terwijl aan den anderen kant de officieren der landmacht verschillende voordrachten zullen kunnen bijwonen, die voor de zeeofficieren worden gegeven.

Hoe de verhouding tusschen de marine-opleiding en de Hogere Krijgsschool zal moeten worden, maakt nog een punt van overleg uit; in ieder geval zal het voordeel verkregen worden, dat in de toekomst de zoo onmisbare samenwerking tusschen zee- en landmacht nog meer gewaarborgd zal zijn, daar de officieren van leger en vloot, die waarschijnlijk later het meest in aanmerking zullen komen voor het vervullen van belangrijke functiën, op deze wijze geruimen tijd met elkaar zullen verkeerden, hetgeen zeer zeker de onderlinge waardeering en belangstelling ten goede zal komen.

Een bijkomend voordeel is, dat leger en vloot in vele gevallen van dezelfde leerkrachten gebruik kunnen maken, hetgeen beperking der uitgaven tengevolge heeft.

Als tijdelijke maatregel wordt aan eenige officieren der marine vergund een deel der lessen van den op 1 November 1918 aan de Hogere Krijgsschool aanvangenden cursus te volgen.

Uiteraard kan dit voor officieren der marine geen volledige vorming worden, zoodat, indien de gevraagde gelden zullen zijn toegestaan, de noodige maatregelen tot uitbreiding zullen worden genomen.

Bij het betreffende artikel is op de daaraan verbonden uitgaven gerekend, met dien verstande, dat de bijdrage in de kosten van de Hogere Krijgsschool voor Memorie is uitgetrokken, omdat deze nog niet is te ramen.

IVde ONDERAFDEELING.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 3 631 380 tegen f 3 583 074 voor 1918 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den Toelichenden Staat nader verklaard, is een gevolg van hogere raming van:

Art. 48. Pensioenen en onderstanden uitgezonderd die, begrepen in de 2de afdeeling	f 276
Art. 51. Gratificatiën en onderstanden aan onderofficieren en manschappen	500
Art. 58. Gratificatiën	15 000
Art. 59. Zieken- en verwondengelden	22 500
Art. 61. Subsidien aan vereenigingen tot steun van weduwen en weezen van militairen der zeemacht	500
Art. 68. Subsidien aan militaire tehuizen	400
Art. 69. Subsidien aan sportvereenigingen	200
terwijl worden ingevoegd drie nieuwe artikelen.	
Art. 63a. Toelagen aan burgerlijke ambtenaren enz. aan wie als reservist der landmacht een militair verlof is verleend	2 000
Art. 73. Jaarlijksche bijdragen in de exploitatiekosten van woningbouwvereenigingen te Helder	4 410
Art. 74. Subsidie aan de hoofdcommissie voor de normalisatie in Nederland	3 000

Totaal meer f 48 786

Waar tegenover staat eene lagere raming van:

Art. 56. Toelagen ingevolge art. 3 der wet van 9 Mei 1890 (<i>Staatsblad</i> n°. 80) f	330
Art. 66. Subsidies-cantines	150
	480
Blijft meer	f 48 306

Art. 73. Bijdragen in de exploitatiekosten van woningbouwvereenigingen te Helder.

Bij Koninklijke besluiten van 19 Februari 1916, n°. 26 en 18 December 1916, n°. 64, werden op voordracht van den Minister van Binnenlandsche Zaken voorschotten uit 's Rijks schatkist verleend aan de gemeente Helder, ten einde haar in staat te stellen steun te verleen aan de Marine-Woningbouwvereeniging „Algemeen Belang”, die den bouw van 68 en de Vereeniging voor Volkshuisvesting „Helder” die den bouw van 92 arbeiderswoningen wenschte te ondernemen.

Waar het voor het personeel der Marine en van 's Rijks werf te Willemsoord van overwegend belang is, dat bij vestiging aldaar woningen beschikbaar zijn, wat tot nu toe slechts in zeer beperkte mate het geval was, zoodat in de meeste gevallen met eene woning van hogere huurwaarde en niet in overeenstemming met de draagkracht der betrokkenen, moest worden genoegen genomen, is het in het Marinebelang

noodzakelijk de bewoning van daartoe geschikte woningen door genoemd personeel mogelijk te maken door geldelijken steun aan de bouwverenigingen, waartegenover deze aan de Marine voorkeur op een zeker aantal woningen zouden verleen. In overeenstemming daarmede, werd voor de voorkeur op 30 woningen van de Vereeniging Helder eene jaarlijksche bijdrage in de exploitatiekosten toegezegd van f 2 241 en aan de Vereeniging Algemeen Belang zoodanige bijdrage voor 20 woningen van f 2 261,52.

Art. 74. Subsidie aan de Hoofdkommissie voor de normalisatie in Nederland.

Het bestudeeren van de vraagstukken, welke in verband staan met de bevordering onzer welvaartsmiddelen heeft doen zien, dat een der middelen om verschillende takken van nijverheid in staat te stellen na den oorlog met kans op succes de te verwachten scherpe mededinging het hoofd te bieden, gelegen is in het normaliseeren van onderdeelen van constructie, ten einde die onderdeelen als massa-artikelen meer economisch te vervaardigen.

Het algemeen belang zal daardoor in hooge mate worden bevorderd, daar het normaliseeren niet alleen den producenten, maar ook den koopers ten goede zal komen.

Aan de mededeeling van het vorenstaande, en onder verwijzing naar de standaardvormen der klinknagels, welke door de belanglooze hulp van eenige warme voorstanders der normalisatie waren tot stand gekomen, paarde de Hoofdkommissie voor de normalisatie in Nederland het verzoek om steun van regeeringswege, ten einde den aangevangen arbeid op zoodanige schaal te kunnen voortzetten, dat het economisch leven daarvan het volle nut zou kunnen genieten. Wordt die steun verleend, waartoe reeds uit de kringen van nijverheid, scheepvaart en transportwezen een belangrijk bedrag werd toegezegd, dan bestaat bij die Hoofdkommissie het voornemen een permanent bureau met een Directeur, die zich geheel aan de zaak kan wijden, in te stellen.

Waar ook de Departementen van Oorlog, Landbouw, Nijverheid en Handel, Waterstaat en Koloniën zich bereid verklaard hebben tot eene geldelijke bijdrage van f 3 000 is op de Marinebegroting mede eene subsidie van f 3 000 voor gemeld doel, dat de volle instemming van ondergeteekende heeft, aangevraagd.

Daarbij is tevens de toezegging gedaan die subsidie voor 1920 en 1921 te verleen, ten einde daarna, in verband met de verkregen resultaten en het nader gebleken belang voor de Marine omtrent het al dan niet verlengen daarvan eene beslissing te nemen; evenwel werd als voorwaarde voor het verleen der subsidie gesteld het zitting nemen van een vertegenwoordiger van het Departement van Marine in alle subcommissies voor het onderzoek van zaken, waarbij het Marinebelang betrokken kan zijn.

II DE AFDEELING.

Niet-militaire uitgaven.

1ste Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 4 606 219 tegen f 3 439 572 voor 1918 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel, in den toelichtenden staat nader verklaard, is een gevolg van *hoogere* raming van:

Art. 79 a, b, c en d. Bezoldiging van den Inspecteur-Generaal, de inspecteurs van het loodswezen, enz. f 8 757

Art. 80. Kosten der Stoomloodstransportvaartuigen:

a en b. Bezoldiging enz. personeel. 10 186
c. Herstelling vaartuigen 21 617

Art. 81. Bureel- en lokaalbehoefden.	f 1 025
Art. 82. Reis- en verblijfkosten	4 000
Art. 83 a, b en c. Bezoldiging enz. van de ambtenaren, enz.	8 518
Art. 85. Aandeel in de loodsgelden en vaste bezoldigingen, enz.	332 714
Art. 86. Aanschaffing van loodsmansteekens	390
Art. 87. Kosten der loods- en afhaalvaartuigen:	
a. Aanbouw en aanschaffing	41 442
b. Herstellingen, enz.	135 204
Art. 89. Aanbouw, enz. van loodsgebouwen	263 000
Art. 90. Onderhoud, enz. van loodsgebouwen	2 900
Art. 91. Aanschaffing van betonningsmaterieel	20 500
Art. 93. Kosten der betonningsvaartuigen:	
a en b. Bezoldiging enz. personeel	6 840
c. Aanbouw, aanschaffing en herstelling vaartuigen	81 027
Art. 94. Kosten instandhouding betonning, enz.	
a. Dagloonen personeel	15
b. Kosten instandhouding, betonning, enz.	5 700
Art. 95, a, b en c. Bezoldiging personeel verlichting, enz.	66 350
Art. 96. Kosten van het materieel der verlichting	185 062

Totaal meer f 1 195 247

Waartegenover eene *lagere* raming van:

Art. 92. Aanbouw, huur, enz. van gebouwen voor de betonning 28 600

Blijft meer f 1 166 647

In aansluiting aan de mededeelingen, voorkomende in de Memorie van Toelichting bij de Marinebegroting voor het dienstjaar 1918 (bladz. 16), zij hier vermeld:

— dat de afbouw van het vijftiende stoomloodsvaartuig en van den loodsschoener, waarvoor de gelden werden toegestaan bij de begroting voor 1916, als gevolg van de tijdsomstandigheden vertraging ondervindt en de bouw van het in die begroting genoemde betonningsvaartuig gereed kwam;

dat de bouw van den loodsschoener, van de tweede stalen motorboot voor den afhaaldienst te Vlissingen, van het motorafhaalvaartuig en van het motorbetonnings- tevens gastransportvaartuig, waarvoor de gelden werden toegestaan bij de begroting voor 1917, onder handen is, de bouw van het betonningsmagazijn te Terschelling en de overige nieuwe werken, in diezelfde begroting begrepen, gereed kwamen;

dat de bouw van den loodsschoener, van de derde motorboot voor den afhaaldienst te Vlissingen en van de overige nieuwe werken, waarvoor de gelden bij de begroting 1918 werden toegestaan in voorbereiding is.

Ten aanzien van de in de 2de Afdeeling (loodswezen, betonning, bebakening, enz.) van den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat der Marinebegroting voor 1919 aangevraagde gelden, waarvoor in de kolom „Toelichtingen” van dien staat, wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting, heeft ondergeteekende de eer het volgende mede te deelen:

Art. 89. In het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de Marinebegroting voor het dienstjaar 1915 werd op bladz. 8 onder art. 87 aangedrongen op verbetering van de wachtkamer

der loodsen te Rotterdam, omdat die verblijfplaats niet aan matige eischen voldoet. In de Memorie van Antwoord werd op bladz. 10 door den toenmaligen Minister van Marine medegedeeld, dat verbetering van die wachtkamer niet mogelijk is, doch dat bij het eindigen (1921) van de huur van het pand, waarin die wachtkamer gevestigd is, naar een ander perceel zal worden omgezien, waarbij met de wenschen naar eene meer geriefelijke wachtkamer rekening zal worden gehouden. Bij de mondelinge beraadslaging over art. 87 van genoemde begroting voor 1915 (bladz. 534 der *Handelingen*) werd door het kamerlid EERDMANS nog uitvoerig gewezen op de minderwaardige wijze waarop de dienst van het loodswezen te Rotterdam is gehuisvest, hieronder begrepen de kantoren van den inspecteur.

In het belang van den dienst komt het gewenscht voor de kantoren van den inspecteur en van den commissaris en ontvanger en de wachtkamer der loodsen in één gebouw te vereenigen en het bovendeel van dat gebouw in te richten voor woningen voor den commissaris en ontvanger, den adjunct-commissaris en twee der bureelambtenaren. Uit een ingesteld onderzoek is gebleken dat tegen een billijken prijs geen bestaand gebouw, voor het doel geschikt, in koop te verkrijgen is, reden waarom is besloten tot stichting van een gebouw over te gaan. Een daarvoor geschikt terrein (voor de oprichting van het gebouw) is gelegen naast de Zeevaartschool aan den Pieter de Hooghweg. De benoodigde grond, groot $\pm 750 \text{ M}^2$, is van de gemeente Rotterdam te verkrijgen tegen den prijs van f 40 per M^2 , terwijl de bouwkosten (van het gebouw) worden geraamd op een bedrag van f 233 000.

Nadat het gebouw in gebruik zal zijn genomen (voorjaar 1921) vervallen de uitgaven aan huur van de percelen, waarin thans de kantoren, de wachtkamer der loodsen en de woningen der genoemde ambtenaren zijn gevestigd.

Art. 93c. De dienst der betonning van de Ooster-Schelde wordt tot nu toe uitgeoefend door een particulier, die daarvoor met het Rijk contract heeft aangegaan en zijn werkzaamheden met een zeilvaartuig verricht. Zoowel de uitgestrektheid van de betonde vaarwaters als het toenemend gebruik van lichtboeien is oorzaak dat een zeilvaartuig niet meer aan de tegenwoordige eischen, welke aan een betonningsvaartuig voor deze vaarwaters moeten worden gesteld, kan voldoen. Daarvoor is in de eerste plaats een vaartuig noodig, dat door eigen mechanische kracht wordt voortbewogen.

De ondervinding op de Wester-Schelde opgedaan sedert de dienst der betonning, welke eertijds ook aldaar door een contractant werd uitgeoefend, door het Rijk in eigen beheer is genomen, maakt het bovendien in het belang van de scheepvaart wenschelijk, dat ook op de Ooster-Schelde de dienst der betonning door het Rijk zelf wordt verricht, althans wat betreft de groote vaarwaters en de Zandkreek, waarin verscheidene lichtboeien zullen worden uitgelegd. In de secundaire vaarwaters, welke met kleine gewone tonnen zijn betond, zal dan het zeilvaartuig van den contractant voorloopig nog dienst kunnen blijven doen.

Het te bouwen Rijks-motorbetonningsvaartuig zal derhalve tevens als gastransportvaartuig worden ingericht en zal als zoodanig, behalve de lichtboeien van de Zandkreek, ook de onbewaakte lichten bedienen, welke op de oevers van dezen vaarweg worden opgericht.

Ten slotte zal het nieuwe vaartuig tevens worden ingericht als peilingvaartuig voor het 6de district. De vele veranderingen, waaraan de diepte en strekking der vaarwaters in dit district voortdurend blootstaan, zijn oorzaak, dat met het zeilvaartuig dat voor peilingwerkzaamheden is bestemd, veel te langzaam wordt gewerkt om de belangen van de scheepvaart op de Zeeuwsche stroomen naar behooren te kunnen blijven behartigen.

De totale kosten van aanschaffing van het nieuwe vaartuig worden geraamd op f 100 000, waarvoor op elk der artikelen 93 en 96 een bedrag van f 46 560 (te zamen f 93 120) is uitgetrokken, terwijl het restant ad f 6880 voor uitrusting, enz. op de begroting 1920 zal worden aangevraagd.

Art. 96 (onderdeel g). Ten einde de verbetering van de verlichting van de Zandkreek, voor de kosten waarvan als eerste gedeelte gelden op de begroting van het dienstjaar 1918 werden toegestaan, te kunnen voltooien, wordt thans voor het dienstjaar 1919 het tweede gedeelte der benoodigde gelden aangevraagd.

De aanschaffing van blaugasflesschen is noodig voor aanvulling van den voorraad.

Voor de kosten van verderen afbouw van het motor-betonnings- tevens gastransportvaartuig voor het 3de district wordt verwezen naar de toelichting bij art. 93 van den Uitgewerkten en Toelichtenden Staat, terwijl voor den aanbouw van een motor- betonnings- tevens gastransportvaartuig voor het 6de district wordt verwezen naar het vermelde onder Art. 93c van deze Memorie van Toelichting.

IIde AFDEELING.

IIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 212 868 tegen f 186 157 voor 1918 toegestaan. Het verschil van elk artikel, in den toelichtenden staat nader verklaard, is het gevolg van de hoogere raming van:

Art. 97a, b en c. Bezoldiging van het personeel	f	16 423
Art. 98. Materieel		3 210
Art. 100. Kosten der opnemingsvaartuigen		7 078
Totaal	f	26 711

Op dit laatste artikel is gehandhaafd onder sub 1b f 100 000 als vierde termijn van het tweede opnemingsvaartuig.

De triangulatie van de Rijksdriehoeksmeting is thans zoover gevorderd dat de voor de hydrographische opnemingen van belang zijnde punten kunnen worden aangesloten aan dit driehoeksnets. Het ligt in de bedoeling voor het verrichten van deze werkzaamheden aan te stellen een cartograaf, voor wien voorloopig het maximum-traktement werd uitgetrokken, en een bureau-assistent.

De steeds vermeerderde teeken-werkzaamheden voor de Indische hydrographie en voor de op de kopergravures aan te brengen correcties maken het aanstellen van een teekenaar en van een tweeden technischen ambtenaar noodzakelijk.

Sedert 1 Juni 1917 verschenen geen nieuwe kaarten, op de bestaande gravures werden de vereischte verbeteringen aangebracht.

Het in de schatkist gestorte bedrag voor verkoop over 1917 van Nederland en West-Indië bedoog f 1 026.97⁵.

IIIde Onderafdeeling.

Het totaal dezer onderafdeeling bedraagt f 399 384 tegen f 372 697 voor 1918 toegestaan.

Het verschil voor elk artikel in den toelichtenden staat nader verklaard is een gevolg van *hoogere* raming van:

Art. 101. Pensioenen en onderstanden	f	25 382
Art. 104. Zieken- en verwondengelden		17
terwijl wordt ingevoegd een nieuw artikel 108 subsidie aan de vereeniging Societeit Nederlandsch Loodswezen te Vlissingen en aan de vereeniging Loodsen Societeit „Recht door Zee” te IJmuiden		1 400
Totaal meer	f	26 799

Waar tegenover staat eene *lagere* raming van:

Art. 102. Wachtgelden van gewezen burgerlijke ambtenaren		112
Blijft meer	f	26 687

Art. 108. Zoowel te Vlissingen als te IJmuiden heeft het Rijk de gebouwen, waarin zich de wacht- en slaapkamers voor loodsen bevinden, niet in eigendom, doch in huur. De gebouwen zijn eigendom van de in die plaatsen gevestigde loodsenverenigingen, te weten te Vlissingen, de Vereniging Sociëteit Nederlandsch Loodswezen en te IJmuiden de Vereniging Loodsen-Sociëteit Recht door Zee.

De gebouwen werden respectievelijk, in 1889 en 1894 gesticht, met medewerking van het Rijk, welke medewerking o. m. bestond in de toezegging, dat het Rijk de gebouwen respectievelijk voor f 800 en f 600 's jaars zou huren en de bepaling dat de plannen dier gebouwen in overleg met het Rijk moesten worden opgemaakt en voor zooveel IJmuiden betreft, in het afstaan door het Rijk van den voor het gebouw benodigden grond, tegen eene billijke huursom.

Ten gevolge van de oorlogscrisis wordt op de exploitatie dier gebouwen verlies geleden, welk verlies in de laatste 2 jaren $\pm$ f 700 's jaars bedroeg. Tot dat verlies heeft o. m. bijgedragen de omstandigheid, dat het aantal leden is verminderd, omdat als gevolg van den oorlogstoestand de vacatures onder het loodspersoneel ontstaan, niet worden aangevuld.

Uit overweging dat het Rijk belang heeft bij de bestending van voormelde Vereenigingen komt het ondergeteekende billijk voor die vereenigingen in de kosten der exploitatie tegemoet te komen, door toekenning aan ieder der Vereenigingen van eene subsidie ad f 700 's jaars.

Het ligt in de bedoeling met de toekenning dier subsidie te eindigen, zoodra bij terugkeer van normale omstandigheden, de reden voor het geven van subsidie vervalt.

III DE AFDEELING.

Deze afdeeling is voor 1919 geraamd op f 60 000, hetzelfde bedrag dat voor 1918 werd toegestaan.

*De Minister van Oorlog,
ad interim Minister van Marine,*

ALTING VON GEUSAU.

BIJLAGE A VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

VERGELIJKEND OVERZICHT

van de IIde onderafdeeling van de Iste afdeeling der Marinebegrotingen
voor het dienstjaar 1919 en 1918.

Bij de begrooting voor 1919 is uitgetrokken voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst; inrichtingen actieve zee-macht, draad-looze telegrafie.	Aankoop, aanmaak herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten; bedrijfs-kosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeenen dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vlieg-dienst.
14	—	A. Ia. f 295 000	A. Id. f 20 000	—	A. III. f 10 000	—	—
	—	A. Ib. 82 500	—	A. Ie. f 7000	A. IV. 8 000	—	—
	—	A. Ic. 64 000	—	—	A. V. 6 000	—	—
	—	A. IIa. 336 000	—	—	A. VI. 6 000	—	—
	—	A. IIb. 38 000	—	—	A. VII. 700	—	—
	—	A. IIc. 240 000	—	—	A. VIII. 65 000	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 9 000	—	—
	—	—	—	—	A. X. 70 000	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 1 000	—	—
	—	—	—	—	A. XII. 4 000	—	—
	A. XIII f. <i>Memorie</i>	A. XIIIa, a-e en j-l. 544 000	—	—	—	—	—
	A. XIIIg. 50 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIh. 100 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIi. <i>Memorie</i>	—	—	—	—	—	—
	—	B. Ia. 57 050	B. Id. 20 000	B. Ie. 1 000	B. III. 7 000	—	—
	—	B. Ib. 9 000	—	—	B. IV. 2 000	—	—
	—	B. Ic. 25 000	—	—	B. V. 1 100	—	—
	—	B. IIa. 78 800	—	—	B. VI. 3 000	—	—
	—	B. IIb. 5 000	—	—	B. VII. 350	—	—
	—	B. IIc. 110 000	—	—	B. VIII. 23 800	—	—
	—	B. XIa. 30 000	—	—	B. IX. 1 200	—	—
	—	B. XIb. 40 000	—	—	B. X. 2 500	—	—
	C. Ia. 2 000	C. Ib. 15 000	C. Id. 50 000	C. Ie. 6 500	C. II. 2 000	—	—
	—	C. Ic. 106 600	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	C. III. 2 000	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 1 500	—	—
	—	—	—	—	C. V. 1 500	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 5 000	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 1 000	—	—
	C. VIIIa. 12 000	C. VIII b en c. 60 000	—	—	—	D. f 5 000	—
	C. VIII d. <i>Memorie</i>	—	—	—	—	—	—
	C. VIII e. <i>Memorie</i>	E. <i>Memorie.</i>	—	—	—	—	—
	C. VIII f. 85 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII g. 35 000	C. VIII i. 40 000	—	—	—	—	—
15	5 750 000	—	—	—	—	—	—
16	1 614 380	—	—	744 090	—	—	f 700 000
17	170 300	—	—	549 600	—	—	—

Bij de begroting voor 1918 is toegestaan voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst; inrichtingen actieve zee-macht, draad-looze telegrafie.	Aankoop, aanmaak, herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfs-kosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeene dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobili-satie, vlieg-dienst.
16	—	A. Ia. f 252 000	A. Id. f 20 000	—	A. III. f 8 500	—	—
	—	A. Ib. 75 000	—	A. Ie. f 5 000	A. IV. 7 500	—	—
	—	A. Ic. 25 000	—	—	A. V. 5 500	—	—
	—	A. IIa. 335 500	—	—	A. VI. 6 000	—	—
	—	A. IIb. 28 700	—	—	A. VII. 700	—	—
	—	A. IIc. 25 000	—	—	A. VIII. 65 000	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 7 500	—	—
	—	—	—	—	A. X. 32 000	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 300	—	—
	—	—	—	—	A. XII. 3 000	—	—
	A. XIII f. f 190 000	A. XIIIa-e en j-l 409 000	—	—	—	—	—
	A. XIIIg. 50 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIh. 100 000	—	—	—	—	—	—
	A. XIIIi. 60 000	—	—	—	—	—	—
	—	B. Ia. 56 175	B. Id. 15 250	B. Ie. 775	B. III. 7 300	—	—
	—	B. Ib. 8 100	—	—	B. IV. 2 075	—	—
	—	B. Ic. 12 000	—	—	B. V. 900	—	—
	—	B. IIa. 69 500	—	—	B. VI. 3 000	—	—
	—	B. IIb. 4 175	—	—	B. VII. 325	—	—
	—	B. IIc. 25 750	—	—	B. VIII. 23 000	—	—
	—	B. XIa. —	—	—	B. IX. 1 000	—	—
	—	B. XIb. 40 000	—	—	B. X. 1 000	—	—
	C. Ia. 2 000	C. Ib. 20 000	C. Id. 40 000	C. Ie. 5 000	C. II. 1 000	—	—
	—	C. Ic. 41 600	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	C. III. 1 200	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 1 000	—	—
	—	—	—	—	C. V. 800	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 4 500	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 1 200	—	—
	C. VIII d. 83 000	C. VIII a, b en c. 85 000	—	—	—	D. f 13 500	—
	C. VIII e. 77 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII f. 82 500	E. <i>Memorie.</i>	—	—	—	—	—
	C. VIII g. 30 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII h. 82 500	—	—	—	—	—	—
	C. VIII i. 20 000	—	—	—	—	—	—
	C. VIII j. 5 000	—	—	—	—	—	—
17	9 556 000	—	—	—	—	—	—
18	690 000	—	—	1 338 336	—	—	—
19	300 000	—	—	429 000	—	—	—

Bij de begroting voor 1919 is uitgetrokken voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst; inrichtingen actieve zeemacht, draadloze telegrafie.	Aankoop, aanmaak herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeene dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vliegdiens.
18	a. <i>Memorie.</i>	b. f 80 000	d. f 100 000	—	e. f 3 500	—	—
	—	c. 600 000	—	—	—	—	—
19	—	565 000	987 500	—	—	—	—
20	—	670 540	—	—	—	—	—
21	—	A. Ia. 305 000	A. Id. 20 000	A. Ie. f 40 000	A. II. 60 000	—	—
	—	A. Ib. 110 000	—	—	A. III. 14 000	—	—
	—	A. Ic. 75 000	—	—	A. IV. 35 000	—	—
	—	—	—	—	A. V. 47 000	—	—
	—	—	—	—	A. VI. 8 000	—	—
	—	—	—	—	A. VII. 110 000	—	—
	—	—	—	—	A. VIII. 3 500	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 12 000	—	—
	—	—	—	—	A. X. 1 000	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 7 000	—	—
	—	B. Ia. 68 000	B. Id. 6 000	B. Ie. f 4 000	B. II. 25 500	—	—
	—	B. Ib. 13 500	—	—	B. III. 12 500	—	—
	—	B. Ic. 5 300	—	—	B. IV. 14 500	—	—
	—	—	—	—	B. V. 30 000	—	—
	—	—	—	—	B. VI. 8 000	—	—
	—	—	—	—	B. VII. 45 500	—	—
	—	—	—	—	B. VIII. 4 000	—	—
	—	—	—	—	B. IX. 5 000	—	—
	C. Ia. f 1 000	C. Ib. 5 000	C. Id. 1 000	C. Ie. 11 500	C. II. 13 000	—	—
	—	C. Ic. 15 150	—	—	C. III. 12 000	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 18 700	—	—
	—	—	—	—	C. V. 17 150	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 38 000	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 6 000	—	—
	—	—	—	—	—	D. f 5 000	—
	—	—	—	—	—	E. 3 300	—
	—	(1) 126 000	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—
22	—	—	—	—	—	12 500	—
23	—	—	—	—	—	1 049 470	—
24	—	—	—	—	—	(3) 199 500	—
25	—	—	—	—	—	68 250	—
26	—	—	—	—	—	—	f 14 900
27	—	—	—	—	—	—	3 250 000
27 bis	—	—	—	—	—	—	66 125
	f 7 819 680	(2) f 4 862 140	f 1 204 500	f 1 363 690	f 783 500	(3) f 1 343 020	f 4 031 025
	— 3 509 320	+ 1 004 490	+ 151 250	— 468 921	+ 90 625	+ 492 770	+ 1 615 940

(1) Voor tijdelijke loonsverhoogingen.

(2) Onder dit bedrag is f 405 000 begrepen voor de vliegdiens.

(3) Onder dit bedrag is f 17 300 als voren.

Bij de begrooting voor 1918 is toegestaan voor:

Artikel.	Aanbouw, tuigen en uitrusten van nieuwe schepen, daaronder begrepen artillerie- en torpedo-bewapening.	Herstelling, uitrusting en conservatie van schepen in en buiten dienst; inrichtingen actieve zeemacht, draadloze telegrafie.	Aankoop, aanmaak herstelling en onderhoud van materialen, goederen en voorwerpen voor den voorraad.	Aanschaffing, wijziging en herstelling van geschut, affutage, projectielen, handwapenen, torpedo's enz., behalve voor nieuwe schepen.	Algemeene kosten, bedrijfskosten en werkplaatskosten bij 's Rijks werven en het Marine-etablisement te Amsterdam.	Algemeene dienst, werktuigen, gebouwen enz.	Kosten van defensie en mobilisatie, vlieg dienst.
20	a. <i>Memorie.</i>	b. f 50 000	d. f 73 000	—	e. f 3 000	—	—
	—	c. 450 000	—	—	—	—	—
21	—	550 000	874 500	—	—	—	—
22	—	585 500	—	—	—	—	—
23	—	A. Ia. 275 500	A. Id. 20 000	A. Ie. f 30 000	A. II. 52 550	—	—
	—	A. Ib. 110 000	—	—	A. III. 13 500	—	—
	—	A. Ic. 63 500	—	—	A. IV. 31 750	—	—
	—	—	—	—	A. V. 45 000	—	—
	—	—	—	—	A. VI. 7 500	—	—
	—	—	—	—	A. VII. 100 000	—	—
	—	—	—	—	A. VIII. 2 500	—	—
	—	—	—	—	A. IX. 11 000	—	—
	—	—	—	—	A. X. 500	—	—
	—	—	—	—	A. XI. 6 000	—	—
	—	B. Ia. 67 500	B. Id. 5 500	B. Ie. 3 500	B. II. 22 000	—	—
	—	B. Ib. 11 650	—	—	B. III. 9 250	—	—
	—	B. Ic. 46 500	—	—	B. IV. 11 000	—	—
	—	—	—	—	B. V. 29 000	—	—
	—	—	—	—	B. VI. 6 800	—	—
	—	—	—	—	B. VII. 40 000	—	—
	—	—	—	—	B. VIII. 2 400	—	—
	—	—	—	—	B. IX. 3 600	—	—
	C. Ia. f 1 000	C. Ib. 10 000	C. Id. 5 000	C. Ie. 21 000	C. II. 11 575	—	—
	—	C. Ic. 5 000	—	—	C. III. 13 200	—	—
	—	—	—	—	C. IV. 20 800	—	—
	—	—	—	—	C. V. 17 150	—	—
	—	—	—	—	C. VI. 41 000	—	—
	—	—	—	—	C. VII. 7 500	—	—
	—	—	—	—	—	D. f 5000	—
	—	—	—	—	—	E. 3 300	—
	—	(1) 120 000	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—
24	—	—	—	—	—	10 000	—
25	—	—	—	—	—	663 500	—
26	—	—	—	—	—	125 700	—
27	—	—	—	—	—	49 250	—
28	—	—	—	—	—	—	f 15 085
29	—	—	—	—	—	—	2 400 000
	f 11 329 000	f 3 857 650	f 1 053 250	f 1 832 611	f 692 875	f 870 250	f 2 415 085

(1) Voor tijdelijke loonsverhoogen.

BIJLAGE B VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING.

OVERZICHT van de sommen uitgetrokken voor de verschillende diensten en onderwerpen, voor komende in de IIde onderafdeeling van de 1ste afdeeling der begroting van het Departement van Marine voor 1919.

Kruiser Java (1915). Art. 14, A, XIII f, <i>Memorie</i> " 14, C, VIII d en e <i>Memorie</i> " 15, f 1 100 000 " 16, 450 960 f 1 550 960		Drie onderzeebooten. (O 12, 13 en 14.) Art. 15, <i>Memorie</i> Vier torpedobooten (Z 1—4). Art. 14, C, Ia, f 2 000 " 15, 100 000 " 21, C, Ia, 1 000 f 103 000		Pantserbooten. Art. 14, B, Ia, f 4 000 " 14, B, IIa, 8 000 " 21, B, Ia, 7 500 f 19 500		Art. 21, A, Ia, f 40 000 " 21, A, Ib, 5 000 " 21, B, Ia, 750 f 378 350	
Kruiser Sumatra (1915). Art. 14, A, XIII f, <i>Memorie</i> " 14, C, VIII d en e <i>Memorie</i> " 15, f 1 100 000 " 16, 450 960 f 1 550 960		Een mijnenlegger (1917). Art. 14, C, VIIIa, f 6 000 " 15, 600 000 " 16, 130 750 f 736 750		Kanonnerbooten. Art. 14, A, Ia, f 5 000 " 14, A, Ib, 4 000 " 14, A, IIa, 6 000 " 14, A, IIb, 5 000 " 14, B, Ia, 750 " 14, B, IIa, 4 000 " 21, A, Ia, 7 000 " 21, A, Ib, 10 000 " 21, B, Ia, 750 f 42 500		Mijnenleggers. Art. 14, A, Ia, f 10 000 " 14, A, Ib, 1 500 " 14, A, IIa, 20 000 " 14, A, IIb, 1 500 " 14, B, Ia, 18 000 " 14, B, IIa, 17 000 " 14, B, XIa, 15 000 " 21, A, Ia, 15 000 " 21, A, Ib, 5 000 " 21, B, Ia, 15 000 f 118 000	
Een kruiser Celebes (1917). Art. 15, f 1 100 000 " 16, 450 960 f 1 550 960		Een mijnenlegger (1918). Art. 14, C, VIIIa, f 6 000 " 15, 300 000 " 17, 130 750 f 436 750		Torpedobooten. Art. 14, A, Ia, f 65 000 " 14, A, Ib, 1 000 " 14, A, IIa, 90 000 " 14, A, IIb, 1 000 " 14, B, Ia, 20 000 " 14, B, IIa, 16 000 " 14, B, XIa, 15 000 " 21, A, Ia, 70 000 " 21, A, Ib, 10 000 " 21, B, Ia, 21 500 f 309 500		Schoeners bestemd tot bescherming der visscherij en politie toezicht in de Noordzee. Art. 14, A, Ia, f 5 000 " 14, A, IIa, 5 000 " 21, A, Ia, 6 000 f 16 000	
Vier onderzeebooten. (K IV, V, VI en VII.) Art. 14, A, XIII g, f 50 000 " 15, 500 000 f 550 000		Panterscheepen. Art. 14, A, Ia, f 30 000 " 14, A, Ib, 40 000 " 14, A, IIa, 25 000 " 14, A, IIb, 20 000 " 14, A, XIIIa, 160 000 " 14, A, XIIIb, 36 000 " 21, A, Ia, 30 000 " 21, A, Ib, 40 000 f 381 000		Onderzeebooten, depotschip en bergingsvaartuig. Art. 14, A, Ia, f 65 000 " 14, A, Ib, 35 000 " 14, A, IIa, 90 000 " 14, A, IIb, 8 000 " 14, A, XIIIb, 100 000 " 14, A, XIIIc, 10 000 " 14, A, XIIIk, 36 000 " 21, A, Ia, 80 000 " 21, A, Ib, 33 000 f 457 000		Instructie- en logementscheepen. Art. 14, A, Ia, f 30 000 " 14, A, IIa, 30 000 " 14, B, Ia, 6 500 " 14, B, IIa, 23 000 " 21, A, Ia, 25 000 " 21, B, Ia, 7 500 f 122 000	
Drie onderzeebooten. (K VIII, IX en X.) Art. 14, A, XIII h, f 100 000 " 14, C, VIII f en g 120 000 " 15, 450 000 " 17, 170 300 f 840 300		Pantserdekscheepen. Art. 14, A, Ia, f 65 000 " 14, A, Ib, 35 000 " 14, A, IIa, 90 000 " 14, A, IIb, 8 000 " 14, A, XIIIb, 100 000 " 14, A, XIIIc, 10 000 " 14, A, XIIIk, 36 000 " 21, A, Ia, 80 000 " 21, A, Ib, 33 000 f 457 000		Draadlooze telegraphie. Art. 14, C, Ic, f 11 600 " 14, C, VIII i, 40 000 f 51 600			
Drie onderzeebooten. (O 9, 10 en 11). Art. 14, A, XIII i, <i>Memorie</i> " 15, <i>Memorie</i>							

<i>Zee- en meteorologische instrumenten, enz.</i>	
Art. 14, C, VIIIb, f	30 000
" 14, D,	5 000
f	35 000

<i>Boeken en kaarten.</i>	
Art. 14, C, VIIIc, f	30 000

<i>Diversen.</i>	
Art. 14, A, Ia, f	20 000
" 14, A, Ib,	1 000
" 14, A, IIa,	20 000
" 14, A, IIb,	1 000
" 14, A, XIIIa,	6 000
" 14, A, XIIIj,	16 000
" 14, A, XIIIl,	80 000
" 14, B, Ia,	7 500
" 14, B, Ib,	9 000
" 14, B, IIa,	10 000
" 14, B, IIb,	5 000
" 14, C, Ib,	15 000
" 18, c,	600 000
" 18, e,	3 500
" 21, A, Ia,	35 000
" 21, A, Ib,	7 000
" 21, B, Ia,	15 000
" 21, B, Ib,	13 500
" 21, C, Ib,	5 000
" 21, D,	5 000
" 21, E,	3 300
f	877 800

Inrichtingen behoorende tot de actieve zeemacht (torpedo-dienst, enz.).

Art. 14, A, Ic, f	64 000
" 14, A, IIc,	240 000
" 14, B, Ic,	25 000
" 14, B, IIc,	110 000
" 14, C, Ic,	95 000
" 21, A, Ic,	75 000
" 21, B, Ic,	53 000
" 21, C, Ic,	15 150
f	677 150

Aankoop, aanmaak, aanschaffing en herstelling van magazijnsgoederen.

Art. 14, A, Id, f	200 000
" 14, B, Id,	20 000

" 14, C, Id,	50 000
Art. 18, d, f	100 000
" 19, a,	924 000
" 19, b,	63 500
" 21, A, Id,	20 000
" 21, B, Id,	6 000
" 21, C, Id,	1 000
f	1 204 500

Aanmaak, aanschaffing en herstelling van artillerie- en torpedo-goederen behalve voor nieuwe schepen.

Art. 14, A, Ie, f	6 000
" 14, B, Ie,	1 000
" 14, C, Ie,	65 00
" 16,	144 090
" 17,	549 600
" 21, A, Ie,	40 000
" 21, B, Ie,	4 000
" 21, C, Ie,	11 500
f	1 362 690

Algemeene kosten der werf of van het Etablissement.

Art. 14, A, III, f	10 000
" 14, B, III,	7 000
" 14, C, II,	2 000
" 21, A, II,	60 000
" 21, B, II,	25 500
" 21, C, II,	13 000
f	117 500

Algemeene kosten van het industrieel bedrijf der werven.

Art. 14, A, IV, f	8 000
" 14, B, IV,	2 000
" 21, A, III,	14 000
" 21, B, III,	12 500
f	36 500

Bedrijfskosten van het Arsenaalsbedrijf.

Art. 14, A, V, f	6 000
" 14, B, V,	1 100
" 14, C, III,	2 000
" 21, A, IV,	35 000
" 21, B, IV, f	14 500
" 21, C, III,	12 000
f	70 600

Bedrijfskosten magazijns-bedrijf, voorraden A/m D.

Art. 14, A, VI, f	6 000
" 14, B, VI,	3 000
" 14, C, IV,	1 500
" 21, A, V,	47 000
" 21, B, V,	30 000
" 21, C, IV,	18 700
f	106 200

Bedrijfskosten magazijns-bedrijf, voorraad kleding en levensmiddelen.

Art. 14, A, VII, f	700
" 14, B, VII,	350
" 14, C, V,	1 500
" 21, A, VI,	8 000
" 21, B, VI,	8 000
" 21, C, V,	17 150
f	35 700

Werkplaatsonkosten.

Art. 14, A, VIII, f	65 000
" 14, B, VIII,	23 800
" 14, C, VI,	5 000
" 21, A, VII,	110 000
" 21, B, VII,	45 500
" 21, c, VI,	38 000
f	287 300

Bedrijfskosten droge dokken.

Art. 14, A, IX, f	9 000
" 14, B, IX,	1 200
" 21, A, VIII,	3 500
" 21, B, VIII,	4 000
f	17 700

Bedrijfskosten elektrische centrale.

Art. 14, A, X, f	70 000
" 21, A, IX,	12 000
f	82 000

Bedrijfskosten oliemeng-inrichting.

Art. 14, A, XI, f	1 000
" 21, A, X,	1 000
f	2 000

Bedrijfskosten Marine-transportdienst.

Art. 14, A, XII, f	4 000
" 14, B, X,	2 500
" 14, C, VII,	1 000
" 21, A, XI,	9 000
" 21, B, IX,	5 000
" 21, c, VII,	6 000
f	27 500

Tijdelijke loonsverhoogen.

Art. 21, f	126 000
------------	---------

Kosten buitenslands.

Art. 19, a, IV, f	565 000
" 20,	670 540
f	1 235 540

Reis- en verblijfskosten.

Art. 22, f	12 500
------------	--------

Nieuwe werken, huur van terreinen enz., gemeente- en polderlasten.

Art. 23, f	1 049 470
------------	-----------

Onderhoudswerken.

Art. 24, f	199 500
------------	---------

Werfstoomwerktuigen en elektrische instrumenten.

Art. 25, f	18 750
------------	--------

Licht, electriciteit en water.

Art. 25, f	49 500
------------	--------

Kosten in verband met de defensie.

Art. 26, f	14 900
------------	--------

Kosten in verband met den Marine-luchtvaartdienst.

Art. 16, f	700 000
Art. 27,	3 250 000
f	3 950 000

Bijdrage voor de kosten voor den luchtvaartkundigen studiedienst.

Art. 27bis f	66 125
--------------	--------